

DTM-koek Europaz

1. Hamar galdera eta erantzun

Hona hemen Stephanie Kelton, berriz¹:

- 1) Diruaren sorrera ez datza trukean. Dirua ez da gauza fisiko material bat. Dirua ez da finitua. Dirua airetik sortzen dute, kreditu erlazio gisa. Sormena teklatu baten bidez gauzatzen da. Ez dago inongo mugarik dirua sortzeko.
- 2) Familia batek ezin du dirurik jaulki, gobernu (subirano) batek bai. Familia bat, enpresa bat, udal bat, Europar Batasuneko estatu bat, AEBetako estatu bat monetaren erabiltzaileak dira. Guzti horiek, punturen batean, ezin dituzte beren zorrak kitatu. AEBetako gobernu federala monetaren jaulkitzailea da². Zorra dolarretan izendatuta baldin badago, gobernuak beti zuri dezake zor hori, beti ordain dezake.
- 3) 1999ko urtarrilaren 1ean baino lehen, Europako herrialde guztiek beren monetak erabiltzen zituzten. Zergak ordaintzeko, gobernu bakoitzak bere moneta erabilia izateko behartu zuen.
Euroa martxan jarri zenetik, Europar herrialde desberdinak batera jarri zirenean, Europar Batasuneko gobernu ezberdin horiek guztiok euroa, moneta soil bat, erabilia izateko behartu zuten³.
- 4) Edozein makro ekonomialarientzat, helburua enplegu osoa lortzea da. Munduko edozein ekonomiatan, sektore pribatua oso labur geratzen da aipatutako helburutik. Horrek kostu sozial eta ekonomikoa suposatzen ditu.
Beraz, badago gobernuak jokatzeko rol oso garrantzitsu bat. Ekonomia ez badago enplegu osoan, orduan eskari globala ez da nahikoa. Beraz, gastua handitu ahal da enplegu osoan funtzionatzeko.
Zergak gutxitu daiteke. Edo azpiegitura zibiletan labur bazaude, horretan inbertitu dezakezu, alegia, jendea alokatu, kontratatu dezakezu.
Krisia hasi zenetik, hiru proposamen egin ditu Kelton-ek: a) nominaren gaineko zergak zerora jaistea; b) estatu desberdinetako gobernuak eta gobernu lokalek estatu federalaren laguntza jasotzea, moneta jaulkitzailearen laguntza, monetaren erabiltzaileei fondoak banatuz; eta c) enplegu programa bat martxan jartzea, sektore pribatuan lana ezin topatu eta lan egin nahi zuen edozeinentzat, trantsizio programa bat⁴.

¹ Ikus <http://www.modernmoneyandpublicpurpose.com/uploads/1/2/5/3/12534585/10q.pdf>.

² Gure gehigarria: Baita Kanadako, Britainia Handiko, Australiako,..., eta Islandiako gobernuak ere.

³ Baina gobernu horiek guztiok ez ziren subiranoak euroa jaulkitzeko. Euroa Europar Banku Zentralak (EBZ) soilik jaulkitzen ahal du.

⁴ *Job guarantee* programa bat, jadanik ikusia blog honetan. Halaber, ikus <http://moslereconomics.com/mandatory-readings/full-employment-and-price-stability/>.

- 5) Politika horren inplementazioa, inflaziogilea izan daiteke? DTM-koen arabera, gobernuak bere zergapetzeko eta gastatzeko ahalmena erabili behar du ekonomia erregulatzeko, enplegu osoari eustearren.
- Ekonomiak bere ahalmen errealean egon behar du, ekonomian eskari global nahikoa lortu behar da, enplegu osoan funtzionatzeko.
- Baldin eta prezio presioak azaltzen badira, eskari gehiegi dagoelako, orduan gobernu gastua murriztu ahal da edo zergak altxatu, edo bien konbinapen bat ekonomia hozteko.
- 6) Eta atzerritar inbertsiogileak eta truke kanbioak? Yen eta dolarraren arteko kanbioa edo euro eta dolarraren artekoa ez da egonkorra, ez da aurrez ikusteko modukoa, nahiz eta gobernuaren aurrekontuak handitu ala murriztu eta ekonomiek enplegu osotik urrun ala gertu funtzionatu...
- Baldin eta beste herrialde batzuek zuregandik salgaiak erosi nahi badituzte, zure moneta lortu behar dute, erosketa horiek gauzatzearren.
- Demagun Txina. Zergatik dauzka Txinak horrenbeste dolar eta Altxor Publikoko bonoak? Zeren Txinak bere salgai eta zerbitzuak AEBei saldu nahi baitizkie, eta dolarrak metatu nahi baititu. Hori gertatzen den heinean, atzerritarrek dolarra balioztatzen dute eta nahi duten moneta dela islatuko da. Gainontzeko munduak erabakitzen badu ez dituela nahi dolarrak metatu eta eduki, zeren ez baitie gehiagorik saldu AEBei, orduan dolarra balioan jaitsiko da.
- 7) Gaurko ekonomiaren egoera kontuan eduki, ekonomialari askok aipatzen duen inflazio arazoa ez da azalduko. Zeharka zergen murrizketatik edo zuzenean gobernuaren gastutik, behar dugun gastu handitzea etortzen bada, bieran, ekonomiak gastu handiagoa izango du. Esperientziak dio ezen AEBak enplegu osotik hurbil egon direnean, langabezia %3,7 izanik, inflazioa oso txikia izan dela eta produktibitate tasak nahiko altuak.
- AEBek oraingo sektore pribatuaren zorrak dituzte. Hortaz, ez dute bat batean zama hori zurituko. Horrelako testuinguruan, gobernuak badauka aukerarik aipatutakoa (zergen murrizketa edo/eta gastu handitzea nahiz bien konbinaketa bat) gauzatu ahal izateko.
- 8) Gobernuaren sektorea eta sektore pribatua: balantze orria.
- Edozein ekonomiak badauzka hiru sektore: barneko sektore pribatua, barneko sektore publikoa eta atzerritar sektorea.
- Horrelako sektore batek soberakina izateko, gastatu baino gehiago irabazten egoteko, gutxienez beste bi sektoreetako batek defizitean egon behar du, gehiago gastatuz irabaziz baino.

Zentzuduna da sektore pribatua soberakinean egotea. Hortaz, sektore publikoak defizitean egon behar du ala gainontzeko munduak.

Gainontzeko mundua gurekiko defizitean baldin badago, litekeena da gobernu sektorea eta sektore pribatua, biak, soberakinean egotea (Alemania, kasu).

AEBetan, alta, merkataritza defizitak daude. AEBak ezin dira gainontzeko munduari begira egon, barneko sektore pribatua bermatzeko. Hortaz, AEBetako gobernuak defizitak izan behar ditu.

- 9) Defizit hontza, defizit usoa eta defizit aztoea. Defizit hontza batek gobernuaren defizita testuinguru batean analizatzen du, ez isolamenduan. Defizit usoa eta aztoeak uste dute, biek, gobernuak gehiegi gastatzen duela, eta hori txarra dela.

Aztoreek defizita arin murriztu nahi dute, usoei astiroago.

Hontzak gobernuaren aurrekontu balantzea ekonomiaren beste sektore biek begiratzen du: sektore pribatua eta atzerriko sektorea. Berak badaki sektore publikoaren defizita mozteak sektore pribatuaren soberakina moztea esan nahi duela.

Sektore publikoa murriztu nahi duen edozein, definizioz, sektore pribatuaren soberakinaren murriztearen alde dago.

- 10) Gobernua eta moneta ez-subiranoa.

Europar Batasunean (EB) zor subiranoaren krisia dago. EBko gobernu desberdinek ezin diote aurre egin krisi ekonomikoari, zeina finantza krisiaren ondorioa baita.

Euroa onartzean, EBko herrialde guztiak moneta erabiltzaile bilakatu ziren. Moneta, euroa, irabazten dute, bereganatzen dute zergak bilduz.

Arazoa hau da: zure ekonomia murrizten ari denean, estatu kutxetara etortzen den dirua jaitsi egiten da, zerga bilketa behera baitoa.

Zergak jaisten diren une berean, gobernu ordainketa multzo bat handituz doa, segurtasun programak martxan direlako: langabezia agertzen denean, gobernuak egiten duena. Horrek defizita handitu egiten du.

EBn gobernu horiek kanpora joan behar izan dute euroa maileguz hartzeko, eskasia hori estaltzearen⁵.

Ordaintze ezko arrisku hori ez zegoen Italiako gobernuak maileguz liritan hartzen zuenean, gauza bera beste gobernu desberdinekin, nork bere moneta maileguz hartzen zuenean.

Orain gobernu horiek maileguz hartu nahi dute moneta batean, euroan, eta finantza merkatuek ongi dakite EBko gobernuak ezin dutela eurorik jaulki; ondorioz, gobernuak ordaintze ezean egon behar dute. Beraz, mailegu-emaelek sari handiago bat nahi dute.

⁵ Gogoratu, EBn gertatzen ari denaren aurka, Mosler-en planak EBZ ongi eta zuzen erabiltzeko: <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2012/05/21/warren-mosler-en-proposamenak/>.

Ez dago inongo biderik EBko gobernu horiek beren zorra zurrizteko, epea luzatzen ari direnean, birfinantzatzen ari direnean, gero eta gehiago hartuz eta interes tasak gero eta handiago bilakatuz.

2. European, zer? Alemania garaile!

Gogoratu, krisitik ateratzeko, eskari agregatua dela giltza⁶.

2. 1. Stephanie Kelton: 10 galdera eta erantzun

Gogoratu Kelton-ek esandakoa⁷.

Euroa onartzean, EBko herrialde guztiak moneta erabiltzaile bilakatu ziren. EBko herrialdeek moneta, euroa bereganatzen dute zergak bilduz.

Arazoa: ekonomia murrizten ari denean, estatu kutxetara etortzen den dirua jaitسي egiten da, zerga bilketa behera baitoa.

Zergak jaisten diren une berean, gobernu ordainketak handituz doaz, segurtasun programak martxan direlako: langabeziarako laguntzak eta abar. Horrek defizita handitu egiten du.

Beraz, EBn gobernu horiek kanpora jo dute euroa maileguz hartzeko, monetaren eskasia hori estaltzearren⁸.

Orain gobernu horiek mailegutuan hartu nahi dute euroa. Finantza merkatuek ongi dakite EBko gobernuak ezin dutela eurorik jaulki; ondorioz, gobernuak ordaintze ezean egon behar dute. Beraz, mailegu-emaileek sari handiago bat jartzen dute.

Gaur egun EBk daraman bidetik, ez da aurreikusten inongo irtenbiderik EBko gobernu horien zorra zurrizteko. Gainera, ordaintzeko epeak luzatzen direnean edo eta birfinantzatzen ahalegintzen direnean, mailegatzeko prozesuan euroak gero eta gehiago hartuz, interes tasak gero eta handiago bilakatuz doaz, mailegu-emaileek sari handiagoak eskatuz.

2. 2. Stephnie Kelton-en hitzaldia

Gogoratu Kelton-en hitzaldia⁹.

⁶ Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2011/12/08/eskari-agregatua-da-giltza/>.

⁷ Ikus <http://www.modernmoneyandpublicpurpose.com/uploads/1/2/5/3/12534585/10q.pdf>. Eta euskaraz hauxe: <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2013/02/04/hamar-galdera-eta-erantzun/>.

⁸ EBn gertatzen ari denaren aurka, gogoratu Mosler-en planak EBZ ongi eta zuzen erabiltzeko: <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2012/05/21/warren-mosler-en-proposamenak/>.

⁹ Ikus <http://www.slideshare.net/DevinDSmith/pk-conference-2012-final-revision50?ref=>. Halaber, ikus <http://www.slideshare.net/MitchGreen/mmt-basics-you-cannot-consider-the-deficit-in-isolation>.

(Ohar pare bat: *current account*¹⁰, euskarazko kontu korronteko balantza¹¹; *balance of trade*¹², euskarazko balantza komertzial edo merkataritzako balantza¹³.)

Diapositibetan horrela azaltzen dira zenbait datu:

- a) Kontu korronteko defizitak Europan: 17 herrialdeetatik 14 herrialdetan (ikus 18. diapositiba)
- b) Alemaniak lehiakortasuna apurtu zuen (ikus 19. diapositiba)

Hona Alemaniaren garaipena:

1996ko kontu korrontea (20. diapositiba)

1997ko kontu korrontea (21. diapositiba)

1998ko kontu korrontea (22. diapositiba)

1999ko kontu korrontea (23. diapositiba)

2000eko kontu korrontea (24. diapositiba)

2001eko kontu korrontea (25. diapositiba)

2002ko kontu korrontea (26. diapositiba) ---> Ikus Alemania

2003ko kontu korrontea (27. diapositiba) ---> Ikus Alemania

2004ko kontu korrontea (28. diapositiba) ---> Ikus Alemania

2005eko kontu korrontea (29. diapositiba) ---> Ikus Alemania

2006ko kontu korrontea (30. diapositiba) ---> Ikus Alemania

2007ko kontu korrontea (31. diapositiba) ---> Ikus Alemania

2008ko kontu korrontea (32. diapositiba) ---> Ikus Alemania

2009ko kontu korrontea (33. diapositiba) ---> Ikus Alemania

2010eko kontu korrontea (34. diapositiba) ---> Ikus Alemania

2011ko kontu korrontea (35. diapositiba) ---> Nork irabazi zuen?

Hortaz, EBri irtenbide duin bat emateko, beste bide bat topatu behar da.

¹⁰ Ikus http://en.wikipedia.org/wiki/Current_account.

¹¹ Ikus

<http://lizeoa.com/ekonomia%20ikertzen/nazioarteko%20merkataritza/testuak/Ordainketa%20Balantza.htm>.

¹² Ikus http://en.wikipedia.org/wiki/Balance_of_trade.

¹³ Ikus <http://eu.wikipedia.org/wiki/Merkataritza-balantza>.

2. 3. EBrako irtenbide duinerantz

Hona hemen zantzu batzuk:

- a) Mosler-en planak EBZ ongi eta zuzen erabiltzeko¹⁴.
- b) *Mosler bonoak*¹⁵.

Moler bonoak: Eurokide diren estatuek jaulkitzen dituzten bonoen antzekoak dira. Desberdintasun bakarra, eta funtsezkoa, hauxe da: ordainketa ezean, Mosler bonoak gehi interesak beraiek jaulki dituen gobernuari edozein unetan zergak ordaintzeko erabil daitezke. Horrek balioa segurtatuko die bono horien edukitzaileei, interes tasa lehiakorretan gobernuari bere burua finantzatzen ahalbidetuz.

2. 4. Zergak bermatzen dituzten bonoak

Eman diezaiogun begirada azkar bat Mosler-en azken lantxoari¹⁶.

Zergak bermatzen dituzten bonoak dira, edo, jadanik ikusi dugunez, Mosler bonoak. Baina lantxo horretan, zehaztasun gehiago azaltzen dira.

Lantxoan, Mosler-ek honelako puntuak ukitzen ditu:

- (i) Lehen esan bezala, gobernu bono estandarrak bezalakoak dira, baina klausula berezi batekin¹⁷.
- (ii) Irtenbide horrek EBko herrialde kideei ahalbidetzen die beren subiranotasunari eustea¹⁸.
- (iii) Krisiaren kausak ezagunak dira¹⁹.
- (iv) Inbertsiogileek aktibo seguruak bilatzen dituzte²⁰.

¹⁴ Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2012/05/21/warren-mosler-en-proposamenak/>.

¹⁵ Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2011/10/07/europar-batasuneko-eta-ebko-estatu-desberdinetako-bonoak-mosler-bonoak/>.

¹⁶ Ikus http://www.levyinstitute.org/pubs/pn_12_04.pdf.

¹⁷ "...Tax-backed bonds would be similar to standard government bonds except that they would contain a clause stating that if the country issuing the bonds does not make its payments—and only if the country does not make its payments— the tax-backed bonds would be acceptable to make tax payments within the country in question, and would continue to earn interest."

¹⁸ "...Such a solution would allow individual countries to maintain their sovereignty and return to the markets so that they no longer have to rely on the rest of Europe for bailouts. At the same time, we must also ensure that the single currency remains intact."

¹⁹ Gogoratzeko, ingelesez: "...The root of the debt crisis can be found in the fact that investors are currently concerned about the government debt of countries in the euro zone periphery. They are concerned that these countries might default and that investors would consequently lose their money. This causes investors to demand a higher "yield," or interest rate, on such government bonds. But when interest rates rise too high, the country in question suffers under the burden of hefty interest payments, which may push that country into a situation in which it is unable to repay its creditors. In such a case, the debtor country may then ask its neighbors for a bailout, either through a fund set up especially for such a bailout or by requesting that the central bank buy up some of their debt in the secondary market. Both of the above scenarios have already occurred and have caused tension and strife across Europe."

- (v) EBko gobernuek bono berri bat jaulkiko dute, gobernu zor berri bat, zergak bermatzen dituen bonoa²¹.
- (vi) Bono berriak ez dira inoiz erabiliko zergak berrordaintzeko²².
- (vii) Bono horiek zergak ordaintzeko erabiltzen badira, iruzurrak alboratzeko hona hemen *caveat*²³.

Inbertsiogileei beti segurtatzen zaielako bono horiek diru 'onak' direla, bi ondorio on aipatzen ditu Mosler-ek:

- (a) Bonoen gaineko interes tasak jaistea, eta
- (b) Herrialdeak ez bideratzea ordaintze ezean egoteko.

Zergatik ez da martxan jarri EBN horrelako irtenbide duin era erraza? Zertan ari dira EBko politikariak eta ekonomialariak?

Eta Euskal Herrian, zer? Zertan ari gara gu?

3. Devaluazio fiskala Europan

François Hollande Frantziako presidentek devaluazio fiskaleko plan bat martxan jarri nahi zuen ekonomia berpizteko.

Politika mota hori esportazioak²⁴ bultzatzeko da.

Baina...

Mosler-en hitzez, hona hemen politika horren zenbait ezaugarri:

²⁰ "What investors seek is assurance that they will be paid back. In the markets, this is referred to as "creditworthiness." Investors seek out safe assets that they believe to be "money good." Therefore, what we must do is give peripheral debt a high degree of safety while (1) allowing peripheral countries to remain users of the euro and (2) ensuring that the European Central Bank does not need to step in as lender of last resort."

²¹ "...a simple solution to this problem would be to have the peripheral countries begin issuing a new type of government debt. We call this type of debt a "tax-backed bond." Tax-backed bonds would be similar to current government bonds except that they would contain a clause stating that if the country failed to make its payments when due—and only if this happens—the tax-backed bonds would be acceptable to make tax payments within the country in question."

²² "...since this tax backing would set an absolute floor below which the value of the asset could not fall, and because the bonds pay a fair rate of interest, there would be no risk of actual loss and no reason to part with them—and, hence, the bonds might never be used to repay taxes."

²³ Caveat: "...someone would have to attempt to use his or her bonds for tax payment and the government would have to claim that no payment had been made and prosecute that taxpayer for nonpayment of taxes. To ensure this does not occur, we advocate that bonds be written under United Kingdom (international) law. That would mean the government would have no legal standing to make such a claim. The yields on the new bonds would then be set by markets. We believe that these yields would reflect the low risk associated with the new bonds and would be significantly below the yields currently being demanded by the markets. (We advise issuing the bonds with an interest rate set at the Euro Interbank Offered Rate plus 3 percent on a floating basis, and then letting the market adjust the price from there.)"

²⁴ Ikus <http://moslereconomics.com/2013/02/07/fiscal-devaluation-in-europe/>.

- i) Protekzionismo mota bat da.
- ii) Gutxitzen du inportazioen kontsumoa, barneko prezioei lan-indarraren kostu baxuagoek laguntzen dieten heinean, barneko ondasunek inportazioekin zuzenki lehiatzen duten kasuetan.
- iii) Dibisen parte hartzearen sostengu gehiagorik gabe (dolarra eta yena erosiz, eta abar), moneta altxarazten du ondorioak berdintzen diren punturaino, kasu, enplegutari lorpenik gabeko punturaino.
- iv) Eta herrialde batek politika mota hori martxan jartzen badu, moneta mugimenduak hori egiten ez duten beste herrialdeei kalte egiten die, hondorako lasterketa irekiz.

Laburbilduz:

- a) Errenta gutxiko kontsumitzaileei kalte egiten die.
- b) Korporazio mozkinari lagundu egiten die.
- c) Moneta babesten du.

Hori ote Eurolandiarako irtenbidea?

Hortaz?

4. Mario Draghi eta Euroa

Mario Draghi-k esan berri du euroaren indarrak EBZ-ren susperraldi ahaleginei kalte egin diezaiekela²⁵.

Mosler-ek dioenez,

- (i) Kontua da gai horren inguruan berak ezin duela ezer egin, austeritate fiskala babestea uztetik kanpo.
- (ii) Dibisak erostea ez da inolako aukerarik, nahiz eta dibisa erreserbek itxura eman euroa babesten dutela.

Beraz?

5. Randall Wray: moneta subiranoa eta elkarrizketa

5. 1. Moneta subiranoa

Moneta subiranoa gobernuaren IOU (*I owe you*) da²⁶, alegia 'zor dizut' delakoa.

Oso sinplea da. Moneta subiranoa soilik sartu daiteke ekonomian gobernuaren gastuen edo maileguren bitartez – Alan Gresnsman-aren eta Ben Bernanke-aren 'tekla sakatzaren' bidez.

²⁵ Ikus <http://moslereconomics.com/2013/02/08/draghi-signals-euro-strength-may-hurt-ecbs-recovery-efforts/>.

²⁶ Ikus <http://www.economonitor.com/lrwray/2013/02/06/lord-turner-lets-the-cat-out-of-the-bag-print-money-to-fund-spending/>.

Gobernuak tekla sakatu dezake apur bat edo asko, nahi duen beste.

Hortaz, monetari dagozkion erlijio zaharra, superstizioa edo eta mitoak ahantzi behar dira.

Moneta subiranoaren afera oso erraza eta laua da. Ez dauka inongo misteriorik.

5. 2. Elkarrizketa: MMT (hots, DTM), Euroa eta suspertzerako bidea²⁷

Hona hemen punturik garrantzitsuenak:

- a) DTM txartalismoaren²⁸ barruan kokatzen da, G. F. Knapp-en *State Theory of Money* liburua gidaria delarik.
- b) DTM-k badauka hamaika erabilera, ez soilik moneta subiranoko herrialdeetan, baizik eta garapen bidean dauden herrialdeetan, truke-tasa finkoko zein libreko sistemetan²⁹.
- c) Paul Krugman eta DTM: Krugman-ek ez du ongi ulertzen DTM, baina, denboraren poderioz, hurbiltzen ari da³⁰.
- d) Hyman Minsky eta DTM: *zergek monetari ematen diote balioa*. 1986ko *Stabilizing an Unstable Economy* liburuan, Minsky-k argi utzi zuen afera, betiko³¹. Baita *'job guarantee'* delakoa ere³².
- e) DTM eta ideologia politikoa. DTM-k deskribatzen du gauzek nola funtzionatzen duten, ideologiatik eta politikatik at. Hala ere, "... *I do subscribe to the view that the goal cannot be to just understand the world. We try to understand it so that we can change it. (...) I'm a progressive and I want to go forward, to use the monetary system to mitigate problems such as unemployment and poverty....*"
- f) DTM eta Eurolandia: eurogunean sistema akasduna erabiltzen ari dira interes batzuen alde³³.

²⁷ Ikus <http://www.economonitor.com/lrway/2013/02/09/mmt-the-euro-and-the-road-to-recovery-interview-with-l-randall-wray/>.

²⁸ Ikus <http://en.wikipedia.org/wiki/Chartalism>.

²⁹ Ikus <http://neweconomicperspectives.org/2012/12/a-meme-for-money-part-1-introduction.html> eta <http://neweconomicperspectives.org/p/modern-monetary-theory-primer.html>.

³⁰ "Actually Krugman gets better and better with age. He's gradually getting close to understanding us. I think every one of his criticisms has been wrong—and many of us have corrected him. He does not acknowledge this and I really don't care if he ever does. What is important is that he (quietly) changes his mind and gets more and more of it right."

³¹ (55-56 orr.): "The value of Federal Reserve liabilities is based on the existence of substantial taxes, which must be paid in Federal Reserve liabilities to the government's account at the Federal Reserve. As long the federal government is an effective taxing authority, as long as a major part of government expenditures are financed by taxes, and as long as the government 'banks' at the Federal Reserve, conditions cannot arise in which the Federal Reserve liabilities no longer function as money"

Eta 258 orr.: "In an economy where government debt is a major asset on the books of the deposit-issuing banks, the fact that taxes need to be paid gives value to the money of the economy".

³² Wray-ren hitzez: "...he had written tons on the employer of last resort approach to ending unemployment and poverty back in the 1960s and early 1970s..."

³³ Wray: "...What is clear now is that all European leaders do understand that the system is fatally flawed. They have no excuse for imposing suffering. So now it certainly does look like they are using the flawed system to

- g) Euro krisia. Hona hemen Grezia, Irlanda, Portugal eta Espainiarako gomendatzen dudana: akordio bat egitea zentroari ez permititzeko eurokide batek beste baten aurka borrokatzea³⁴. Batera austeritatearen bukaera eskatzea, edo EB uztea, denok batentzat eta bat denontzat. *Job guarantee* programa bat denontzat. Ez da behar Alemaniako agendari zerbitzatzea.
- h) Alemania: Eurolandian barneko politikak eta austeritate neurri latzek frogatu dute erabat katastrofikoak direla, hazkunde globala geldituz eta giza sufrimendua zabalduz³⁵.
- i) Ekonomia globala: funtsezko erreforma behar da. Europak zentro fiskal sendoago bat behar du, AEBetako Altxor Publikoaren antzeko bat, eurokide guztientzako finantza hobetzeko, eta ez austeritatea ezartzeko.
- j) 2013rako iragarpena, ekonomia globalaz: Wynne Godley lankideak esan zuenez, berak proiektzioak egiten zituela, ez iragarpenak. Korrante nagusiko ekonomialariek iragarpenak egiten dituzte, ekonomialari seriosek ez. Eta, noski, korrante nagusiko ekonomialariak oker daude. Proiektzioaz, Godley-k esan nahi zuen batek kontu handiz hiru balantze sektorialak (publikoa, pribatua eta kanpokoa) estudiatzen dituela eta zer gertatu behar zaiela haiei, aukerabide eszenatokien multzoa lortzeko -zer gertatu ahalko litzateke, litezkeen joerak kontuan hartuz-.
- AEBetara begiratzen badugu, kontu korrante defizitak eta sektore pribatu soberakinak ikusten ditugu. Bi sektore horiek zulora daramate AEBetako ekonomia. Une berean, gobernuaren maila guztietan murrizketak daude. Ezin da modu positiboan aurrera begira egon.
- Eta bankariek gezurrak esaten eta lapurtzen segitzen dute, auziperatzeko inolako beldurrik gabe.
- Ez dago inongo lasaigarririk begien bistan. Porrot egingo du. Soilik esatari arin batek iragar dezake noiz.

benefit certain interests. (...) [German politicians] are imposing intolerable suffering on most of the rest of Europe. They are dooming the entire European project...."

³⁴ Wray: "*Here's what I recommended for Greece, Ireland, Portugal, Italy, and Spain. You must band together, making a pact that you will not allow the center to pit one Euro member against the other. Together you demand an end to austerity, or you will leave the EMU—all for one and one for all. Debt relief for all. Substantial fiscal stimulus from the center for all. A job guarantee program for all. Without that, all of you leave. Make it clear. Make it believable. And leave if the center does not stop the austerity. You do not need to serve Germany's domestic policy agenda.*"

³⁵ Wray. "*...Those who are powerful in the center view exports as the path to prosperity. Germany is of course the most successful at that. While Germany is huge within the EU it is relatively small compared to the global economy. It is conceivable that Germany can hold costs in check while innovating, improving efficiency and focusing on high value exports to create demand for its output (many of those exports staying within the EU, of course). Perhaps Germany can hold its own against Asia and the Americas. But this strategy has no chance of succeeding for Europe as a whole. The world is not big enough to supply demand for Europe's potential output,... (...) And everywhere else has cheaper labor than Europe's. So Germany insists on belt-tightening and cost-cutting throughout Europe, which cannot work because Europeans cannot reduce living standards to those of Viet Nam. And even if they did, that kills Germany, too.*"

